

УДК 343.36

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.9.32>**Геннадій Зеленов,**

канд. юрид. наук, доцент,

заступник керівника департаменту – начальник правового управління (ІІІ)

департаменту аналітичної та правової роботи

апарату Верховного Суду

КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРАНТІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХИСНИКІВ АБО ПРЕДСТАВНИКІВ ОСОБИ

У статті розглянуті питання кваліфікації злочинів, передбачених статтями 397–400 Кримінального кодексу України. Під час написання статті використано нечисленні матеріали правозастосовної практики: вироки судів першої інстанції, ухвали судів апеляційної інстанції, ухвали та постанови суду касаційної інстанції. За результатами аналізу правозастосовної практики підтверджено розроблені в теорії кримінального права правила кваліфікації зазначеної категорії злочинів або сформульовано нові правила кваліфікації в тій чи іншій правовій ситуації. Зокрема, зазначено, що: втручання в діяльність захисника чи представника особи якщо воно поєднане з психічним або фізичним насильством, знищенням або пошкодженням майна, утворює сукупність злочинів, передбачених статтею 397 Кримінального кодексу України та статтями 398, 399 або 400 цього Кодексу; вчинення дії, передбачених статтею 397 Кримінального кодексу України за певних обставин може утворювати ідеальну сукупність злочинів, передбачених цією статтею та статтею 296 цього Кодексу; додаткова кваліфікація злочинних діянь, передбачених статтею 398 Кримінального кодексу України, ще й за статтями, що передбачають відповідальність за злочини проти здоров'я, не потрібна; визначачи мінімальний розмір завданої шкоди для кваліфікації дії винних осіб за частиною першою статті 399 Кримінального кодексу України, необхідно керуватися положення частини другої статті 11 цього Кодексу, а також відповідними напрацюваннями практики Верховного Суду; перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, поєднане з умисним знищенням чи пошкодженням чужого майна без обтяжуючих обставин, кваліфікується за відповідною частиною статті 365 Кримінального кодексу України та додаткової кваліфікації за статтею 399 цього Кодексу не потребує. Якщо цей злочин був поєднаний з діями, відповідальність за які передбачена частинами другою або третьою статті 399 Кримінального кодексу України, вчинене винним має кваліфікуватися за сукупністю злочинів; посягання на життя кількох захисників та/або представників особи, окрім статті 400 цього Кодексу, підлягає кваліфікації за пунктом 9 частини другої статті 115 цього Кодексу, а посягання на життя близьких родичів цих осіб такої додаткової кваліфікації не потребує.

Ключові слова: злочини проти правосуддя, погроза вбивством захисника, замах на вбивство захисника, вбивство захисника, насильство щодо захисника, знищення майна захисника.

Постановка проблеми. У юридичній літературі серед злочинів проти правосуддя виділяють таку групу злочинів, як злочини, що посягають на інтереси правосуддя у сфері забезпечення гарантій діяльності та професійної таємниці захисників або представників особи, а також гарантій безпеки життя, здоров'я та права власності зазначених осіб або їхніх близьких родичів [9, с. 587]. Відповідальність за їх вчинення передбачена у статтях 397–400 КК. Значення цих складів злочинів важко переоцінити, адже вони створюють необхідні гарантії належної діяльності та кримінально-правового захисту представників фізичних та юридичних осіб, а також їх захисників.

Однак аналіз статистичних даних вказує на те, що ці статті застосовуються вкрай рідко. Так, у 2014 році за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 398 «Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи» КК, було засуджено три особи [3]. У 2015 році за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 397 «Втручання в діяльність захисника чи представника особи» КК, було засуджено лише одну особу [4]. У 2018 році за вчинення злочину, передбаченого ст. 398 КК, було засуджено лише двох осіб (одного – за ч. 1, а другого – за ч. 2 цієї статті) [7]. Інформація щодо засудження за статтями 397–400 КК в статистичних звітах

за 2016 та 2017 роки окремо не виділяється [5, 6]. Це дозволяє припустити, що до відповідальності за цими статтями не було притягнуто жодної особи або такі факти мали поодинокий характер. При цьому лише з 2017 року за статтями 397–400 КК до ЄРДР 665 разів було внесено відомості про вчинення кримінальних правопорушень щодо адвокатів [20].

Відсутність усталеної правозастосовної практики у досліджуваній сфері, з одного боку, може бути результатом складності відповідної категорії справ як із точки зору розслідування цих кримінальних проваджень, так і з точки зору кваліфікації відповідних злочинних діянь. З іншого боку, відсутність необхідної кількості кримінальних проваджень, пов'язаних із розслідуванням злочинів у сфері забезпечення гарантій діяльності та професійної таємниці захисників або представників особи, а також гарантій безпеки життя, здоров'я та права власності зазначених осіб або їхніх близьких родичів, не дає можливості їх аналізу, проведення повноцінного узагальнення у цій сфері та розроблення необхідних рекомендацій щодо кваліфікації цих злочинів. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають відповідні наукові рекомендації в цій сфері, які можуть виконувати роль свого роду «дорожовказу» під час кваліфікації нових злочинів цієї категорії.

Питання кваліфікації злочинів, передбачених статтями 397–400 КК, досліджували Ю.В. Александров, А.С. Беніцький, Ю.В. Гродецький, М.І. Мельник, Є.Л. Стрельцов, В.І. Тютюгін, Р.М. Шехавцов та інші правники. Однак відсутність усталеної практики в цій сфері зумовлює необхідність подальших теоретичних розробок зазначених питань.

Метою статті є розгляд окремих питань кваліфікації злочинів, що посягають на інтереси правосуддя у сфері забезпечення гарантій діяльності та професійної таємниці захисників або представників особи, а також гарантій безпеки життя, здоров'я та права власності зазначених осіб або їхніх близьких родичів.

Виклад основного матеріалу. У ч. 1 ст. 397 КК передбачено кримінальну відповідальність за створення в будь-якій формі перешкод для здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги, а також за порушення встановлених законом гарантій їхньої діяльності та професійної таємниці. При цьому під порушенням встановлених законом гарантій діяльності захисника або

представника особи в юридичній літературі пропонується розуміти будь-які незаконні дії особи, що проявляються в погрози застосування насильства, умовляння, шантажуванні захисника чи представника особи, незаконній відмові в наданні необхідних документів або інформації при провадженні цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, справ про адміністративні правопорушення, а також незаконний вплив у будь-якій іншій формі на правомірну діяльність зазначених осіб. Злочин вважається закінченим з моменту втручання в будь-якій формі в діяльність захисника чи представника особи незалежно від того, чи настали бажані наслідки для винної особи. Якщо втручання в діяльність захисника чи представника особи поєднане з психічним або фізичним насильством, знищенням або пошкодженням майна, скоєне слід кваліфікувати за спеціальними нормами – ст. 398 КК, ст. 399 КК або ст. 400 КК [10, с. 705].

Так, вироком суду ОСОБА_3 було визнано винною у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 397, ч. 1 ст. 296, ч. 2 ст. 398 КК, за таких обставин. Після закінчення судового розгляду цивільної справи ОСОБА_4 та ОСОБА_5 першими покинули зал судового засідання та стали сходити донизу. Наздогнавши їх, ОСОБА_3, достовірно усвідомлюючи, що потерпіла адвокат ОСОБА_4 представляє інтереси ОСОБА_5, застосувала психологічний тиск, який виразився у висловленні погроз фізичною розправою, а також словесних образах, явно необґрунтованій критиці, нетактовному та принизливому висловлюванню на адресу потерпілої та нецензурній лайці в її сторону. У такий спосіб ОСОБА_3 незаконно впливала на адвоката ОСОБА_4 з метою примусити її відмовитися від надання правової допомоги, брати участь у судових засіданнях на боці ОСОБА_5, що є втручанням у діяльність представника особи. Також у цей же час ОСОБА_3, усвідомлюючи, що перебуває в публічному місці, а саме в приміщенні суду, нехтуючи суспільними моральними цінностями, з мотивів явної неповаги до суспільства, при цьому висловлюючись нецензурною лайкою в бік потерпілої ОСОБА_4 і її довірителя ОСОБА_5, діючи умисно, усвідомлюючи що адвокат ОСОБА_4 не відмовилась від виконання своїх обов'язків, продовжила висловлювати образи та нецензурно лаятися у її бік та заподіяла потерпілій ОСОБА_4 легкі тілесні ушкодження, які спричинили короточасний розлад здоров'я [1]. Суди апеляційної та касаційної інстанції вирок в частині кваліфікації дій винної особи залишили без змін [15; 17].

У цьому контексті певний інтерес становить кваліфікація дій винної особи за ч. 1 ст. 296 КК. Як впливає з вищезазначених рішень судів різних інстанцій, винна особа, погрожуючи потерпілій та ображаючи її, намагалась таким чином добитися від неї відмови від представництва інтересів її клієнта. При цьому свої образи винна особа висловлювала в громадському місці. Отже, можна сказати, що в її діях мала місце ідеальна сукупність злочинів, коли в результаті вчинення одного чи кількох злочинних діянь винна особа вчинила два злочини.

Кваліфікуючою ознакою злочину, передбаченого ч. 2 ст. 397 КК, є дії, вчинені службовою особою з використанням свого службового становища. Це використання винною особою своїх прав і повноважень, наданих їй за посадою або у зв'язку з певною службовою діяльністю [10, с. 705], в результаті яких вона втручається в діяльність захисника чи представника особи.

Так, вироком суду ОСОБА_3 визнано винною у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 397 КК, за таких обставин. Судом встановлено, що ОСОБА_3, працюючи начальником виправної колонії, будучи представником влади та службовою особою, уповноваженою у наданні дозволів на побачення із засудженим, чинив перешкоди у здійсненні правомірної діяльності захисників за таких обставин. Так, засуджений ОСОБА_6, який відбував покарання у виправній колонії, у зв'язку з погіршенням стану здоров'я та необхідністю лікування був переведений із цієї установи в медичну клініку. У виправну колонію до ОСОБА_3 прибула ОСОБА_7, яка є дружиною ОСОБА_6 та була на той час його захисником з кола близьких родичів. При цьому ОСОБА_7 стала клопотати перед начальником колонії надати їй як захиснику, а також адвокату ОСОБА_8, який теж був захисником засудженого, можливість без обмеження тривалості та часу відвідувати ОСОБА_6 у медичній клініці та мати з ним там побачення. Натомість ОСОБА_3, умисно порушуючи норми законодавства, які забезпечують право захисника на побачення із засудженим, гарантують право засудженим на правову допомогу та зобов'язують адміністрацію колонії надавати їм зустріч з адвокатом та захисником, відмовив захиснику ОСОБА_7 у наданні таких побачень із засудженим у медичній клініці [2].

Захисник обвинуваченого (засудженого), окрім іншого, в апеляційній та касаційній скаргах зазначав неправильне застосування кримінального закону, а саме те, що вчинення перешкод може реалізуватися виключно активними діями. Суди апеляційної та каса-

ційної інстанції цей вирок залишили без змін [16; 18]. Підтримуючи рішення апеляційної та касаційної інстанції в цій частині, звертаємо увагу на позицію А.О. Мороза, який слушно зазначає, що злочин, передбачений ч. 2 ст. 397 КК, може вчинятися як шляхом дії, так і бездіяльності [12, с. 135].

Умисне заподіяння захиснику чи представнику особи або їхнім близьким родичам легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, тягне кримінальну відповідальність за ч. 2 ст. 398 КК, а тяжких тілесних ушкоджень – за ч. 3 цієї статті. Обов'язковою суб'єктивною ознакою розглядуваного злочину є бажання винної особи не допустити чи припинити правомірну діяльність захисника чи представника особи з надання правомірної правової допомоги в здійсненні захисту прав і законних інтересів учасників процесу або помститися за цю діяльність після розгляду конституційної, кримінальної, адміністративної, цивільної чи господарської справи [10, с. 706]. Додаткова кваліфікація таких діянь ще й за статтями КК, що передбачають відповідальність за злочини проти здоров'я, не потрібна [11, с. 912].

Так, згідно з вироком суду першої інстанції, ОСОБА_5 визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 398 КК, за те, що він у ході розгляду справи за позовом ОСОБА_6 та ОСОБА_5 до ПАТ «П» про захист прав споживачів у залі судових засідань під час виступу представника відповідача ОСОБА_7 на ґрунті неприязних відносин з метою помститися за нібито зведення наклепу у крадіжці електроенергії індукційним електролічильником ударив ОСОБА_7 по голові, завдавши легких тілесних ушкоджень, що спричинили короточасний розлад здоров'я [19].

Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи передбачена у статті 399 КК, у ч. 1 якої йдеться про умисне знищення або пошкодження майна, що належить цим особам або їхнім близьким родичам, у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги. Слід наголосити увагу, що на відміну від загальної норми – ст. 194 «Умисне знищення або пошкодження майна», в ч. 1 якої закріплено матеріальний склад злочину (завдання шкоди у великих розмірах), у ч. 1 ст. 399 КК не визначено мінімального розміру завданої шкоди для кваліфікації дій винних осіб за цією частиною.

З одного боку, це полегшує кваліфікацію дій винних осіб за ч. 2 ст. 399 КК за ознакою

знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом. З іншого боку, постає логічне запитання щодо мінімального розміру завданої шкоди для кваліфікації дій винних осіб за ч. 1 ст. 399 КК. Вирішуючи це питання, необхідно керуватися положенням ч. 2 ст. 11 КК, відповідно до якої не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Верховний Суд у своєму рішенні зазначив, що специфіка встановлення малозначності діяння полягає в обов'язковій сукупності трьох умов: 1) формальна наявність у вчиненому діянні ознак складу злочину, передбаченого КК, тобто всіх тих передбачених у законі об'єктивних і суб'єктивних ознак, що у відповідній статті (частині статті) Особливої частини КК характеризують певний склад злочину. Діяння, яке не містить хоча б однієї ознаки складу злочину, не може визнаватися малозначним. Якщо істотність матеріальної (майнової чи фізичної) шкоди визначена безпосередньо в кримінальному законі шляхом закріплення конкретного розміру шкоди, яка має бути завдана під час вчинення відповідного злочину, то недосягнення цього рівня шкоди свідчить про відсутність у діяч особі кримінальної протиправності, що унеможливує звернення до ч. 2 ст. 11 КК; 2) малозначне діяння не становить суспільної небезпеки, яка є типовою для певного злочину. Це виражається в тому, що воно не заподіює взагалі шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству чи державі, або заподіює їм явно незначну (мізерну) шкоду; 3) малозначне діяння не повинно бути суб'єктивно спрямоване на заподіяння істотної шкоди. Якщо існує невідповідність між фактично вчиненим малозначним діянням і умислом, спрямованим на заподіяння істотної шкоди, має наставати кримінальна відповідальність за замах на той злочин, який особа бажала вчинити. Поняття істотної шкоди у контексті ч. 2 ст. 11 КК має оціночний характер, його зміст визначається оцінкою правозастосовними органами всіх конкретних обставин справи. Про оціночний характер шкоди можна говорити лише в тому разі, коли законодавець у відповідних статтях (частинах статей) Особливої частини КК використовує загальні оціночні поняття: тяжкі наслідки, інші тяжкі наслідки (відносно визначені правові норми). Якщо істотність шкоди знаходить своє чітке відо-

браження у визначенні об'єктивних ознак того чи іншого складу злочину, тобто характер шкоди є фіксованим і не може оцінюватися на розсуд правозастосувача (абсолютно визначені правові норми), застосування кримінально-правової норми про малозначність виключається [14].

Під час кваліфікації дій винних осіб за ст. 399 КК не слід забувати п. 14 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15 «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень», згідно з яким суди повинні мати на увазі, що перевищення влади або службових повноважень, поєднане з умисним знищенням чи пошкодженням чужого майна без обтяжуючих обставин (ч. 1 ст. 194, ч. 1 ст. 347, ч. 1 ст. 352, ч. 1 ст. 378, ч. 1 ст. 399 КК), кваліфікується за відповідною частиною ст. 365 КК і додатково кваліфікації за переліченими статтями про злочини проти власності не потребує. Якщо перевищення влади або службових повноважень було поєднане з діями, відповідальність за які передбачена частинами другими зазначених статей, а також ч. 3 ст. 399 КК, вчинене винним має кваліфікуватися за сукупністю злочинів.

Нарешті, посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, тягне кримінальну відповідальність, передбачену ст. 400 КК. Аналіз редакції цієї статті одразу дозволяє поставити одне запитання: як потрібно кваліфікувати дії винної особи, яка вчинила вбивство двох захисників або представників особи, або умисно вбила одного і вчинила замах на вбивство іншого потерпілого?

Відповідь на це питання можна знайти в постанові Верховного Суду. Так, за вироком суду першої інстанції, СОБА_4 визнано винуватим у тому, що він, перебуваючи в стані наркотичного сп'яніння та маючи при собі вогнепальну зброю і наркотичний засіб у великому розмірі, в приміщенні опорного пункту міліції з метою приховати злочини, пов'язані з незаконним поводженням зі зброєю та незаконним обігом наркотичних засобів, вирішив убити двох працівників міліції у зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків. Скориставшись відсутністю ОСОБА_7, який вийшов зі службового приміщення за понятими, ОСОБА_4 дістав пістолет і вистрілив у ОСОБА_6, після чого вистрілив у ОСОБА_7, який прибіг на звук пострілу. Коли закінчилися патрони, ОСОБА_4 напав на ОСОБА_7, завдавши йому ударів у життєво важливий орган та відібрав табельну

зброю, з якої зробив ще 6 пострілів у працівників міліції ОСОБА_6 і ОСОБА_7. Внаслідок злочинних дій засудженого ОСОБА_6 отримав смертельні вогнепальні поранення, а ОСОБА_7 – тяжкі тілесні ушкодження. Під час спроби втекти з місця злочину ОСОБА_4 затримали цивільні особи. Суд кваліфікував ці злочини за ч. 1 ст. 263, ч. 2 ст. 309, ст. 348, п. 9 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 15, п. 9 ч. 2 ст. 115 КК. Суд апеляційної інстанції скасував вирок у частині призначення покарання та постановив свій, в решті вирок залишив без змін. Переглядаючи вирок апеляційного суду, Верховний Суд дійшов висновку, що злочинні дії ОСОБА_4 правильно кваліфіковано за ст. 348, п. 9 ч. 2 ст. 115 і ч. 2 ст. 15, п. 9 ч. 2 ст. 115 КК [13].

Це рішення важливе для кваліфікації дій винних осіб за ст. 400 КК, оскільки ця стаття за своєю конструкцією дуже схожа зі ст. 348 КК «Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця», оскільки обидві норми передбачають кримінальну відповідальність за вбивство або замах на вбивство конкретного потерпілого. До того ж ці дві норми є спеціальними до ст. 115 КК «Умисне вбивство».

Отже, враховуючи, що ст. 400 КК передбачає кримінальну відповідальність лише за вбивство або замах на вбивство лише одного потерпілого, то у разі вбивства/замаху на вбивство двох потерпілих дії винної особи, окрім статті 400 КК, також потребують кваліфікації за п. 9 ч. 2 ст. 115 КК. При цьому у ст. 400 КК (як і у ст. 348 КК) також йдеться про вбивство або замах на вбивство близьких родичів захисника або представника особи. Вказівка на цих потерпілих у множині нашою думкою, що в цьому випадку дії винної особи не потребують додаткової кваліфікації за п. 9 ч. 2 ст. 115 КК.

Висновки

1. Якщо втручання в діяльність захисника чи представника особи поєднане з психічним або фізичним насильством, знищенням або пошкодженням майна, скоєне утворює сукупність злочинів, передбачених ст. 397 КК та статтями 398, 399 або 400 КК.

2. Вчинення дій, передбачених ст. 397 КК, за певних обставин може утворювати ідеальну сукупність злочинів, передбачених цією статтею та ст. 296 КК.

3. Обов'язковою суб'єктивною ознакою злочину, передбаченого ст. 398 КК, є бажання винної особи не допустити чи припинити правомірну діяльність захисника чи представника особи з надання правомірної

правової допомоги в здійсненні захисту прав і законних інтересів учасників процесу або помститися за цю діяльність після розгляду конституційної, кримінальної, адміністративної, цивільної чи господарської справи. Додаткова кваліфікація злочинних діянь, передбачених цією статтею, ще й за статтями КК, що передбачають відповідальність за злочини проти здоров'я, не потрібна.

4. Визначаючи мінімальний розмір завданої шкоди для кваліфікації дій винних осіб за ч. 1 ст. 399 КК, необхідно керуватися положеннями ч. 2 ст. 11 КК, а також відповідними напрацюваннями практики Верховного Суду.

5. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, поєднане з умисним знищенням чи пошкодженням чужого майна без обтяжуючих обставин (ч. 1 ст. 399 КК), кваліфікується за відповідною частиною ст. 365 КК і додаткової кваліфікації за ст. 399 КК не потребує. Якщо цей злочин був поєднаний з діями, відповідальність за які передбачена частинами 2 або 3 ст. 399 КК, вчинене винним має кваліфікуватися за сукупністю злочинів.

6. Посягання на життя кількох захисників та/або представників особи, окрім ст. 400 КК, підлягає кваліфікації за п. 9 ч. 2 ст. 115 КК, а посягання на життя близьких родичів цих осіб такої додаткової кваліфікації не потребує.

Список використаних джерел:

1. Вирок Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 03.02.2016 у справі № 344/3089/14-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/55393819> (дата звернення: 25.08.2019).

2. Вирок Сосницького районного суду Чернігівської області від 10.09.2015 у справі № 738/2867/14-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/50054995> (дата звернення: 25.08.2019).

3. Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання за 2014 рік / Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/lkflghkjlh (дата звернення: 25.08.2019).

4. Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання за 2015 рік / Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/Sud_statustuka_Zvit_2015 (дата звернення: 25.08.2019).

5. Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального пока-

рання за 2016 рік / Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/2016_zvit (дата звернення: 25.08.2019).

6. Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання за 2017 рік / Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2017 (дата звернення: 25.08.2019).

7. Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання за 2018 рік / Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2018 (дата звернення: 25.08.2019).

8. Злочини проти адвокатів: оприлюднено статистику з 2017 року / Українське право. URL: <http://ukrainepravo.com/news/international/nasazrosliduye-pershu-zayavu-pro-zlochyn-u-kosmosi/> (дата звернення: 10.07.2019).

9. Кримінальне право (Особлива частина) : підручник: у 2 т. / А.О. Данилевський, Д.О. Калмиков, М.І. Хавронюк та ін.; за ред. О.О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: Елтон-2, 2012. Т. 1. 2012. 780 с.

10. Кримінальне право: Особлива частина : підручник / Г.М. Зеленов, М.В. Карчевський, М.І. Хавронюк та ін.; за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Київ: Дакор, 2013. 786 с.

11. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. Харків: Право, 2013. Т. 2. 1040 с.

12. Мороз А. О. Кваліфікуючі ознаки злочину втручання в діяльність захисника чи представника особи. *Юридична наука*. 2015. № 7. С. 128–136.

13. Постанова Верховного Суду від 05.04.2018 у справі № 1-213/2011 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74598851> (дата звернення: 26.08.2019).

14. Постанова Верховного Суду від 08.02.2018 у справі № 401/2806/16-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72151110> (дата звернення: 20.08.2019).

15. Ухвала Апеляційного суду Івано-Франківської області від 12.04.2016 у справі № 344/3089/14-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57147041> (дата звернення: 25.08.2019).

16. Ухвала Апеляційного суду Чернігівської області від 10.11.2015 у справі № 738/2867/14-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/53358462> (дата звернення: 25.08.2019).

17. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 09.02.2017 у справі № 344/3089/14-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64771618> (дата звернення: 25.08.2019).

18. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19.05.2016 у справі № 738/2867/14-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57786988> (дата звернення: 25.08.2019).

19. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.02.2015 у справі № 5-277км15 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42710272> (дата звернення: 15.07.2019).

The article deals with the issues of qualification of the crimes envisaged by Articles 397-400 of the Criminal Code of Ukraine. During the writing of the article, a few materials of law enforcement practice were used - the sentences of the courts of first instance, the rulings of the courts of appeal and the rulings of the court of cassation. According to the results of the analysis of the law enforcement practice, the rules of qualification of the specified category of crimes, developed in the theory of criminal law, or new rules of qualification in a particular legal situation have been formulated. In particular, it is stated that: the interference with the activity of a defender or a representative of a person, if combined with mental or physical abuse, destruction or damage to property, constitutes a set of crimes under Article 397 of the Criminal Code of Ukraine and Articles 398, 399 or 400 of this Code; committing the actions provided for in Article 397 of the Criminal Code of Ukraine may, in certain circumstances, form the ideal set of offenses provided for in this Article and Article 296 of this Code; additional qualification of criminal offenses envisaged by Article 398 of the Criminal Code of Ukraine is not required even under the articles providing for liability for crimes against health; determining the minimum amount of damage caused to qualify the actions of perpetrators under part one of Article 399 of the Criminal Code of Ukraine, it is necessary to be guided by the provisions of part two of Article 11 of this Code, as well as the relevant practices of the Supreme Court; excess of authority or authority by a law enforcement officer, combined with intentional destruction or damage to another's property without aggravating circumstances, qualifies under the relevant part of Article 365 of the Criminal Code of Ukraine and does not require additional qualification under Article 399 of this Code. If this crime has been combined with acts, the responsibility for which is provided for in the second or third section of Article 399 of the Criminal Code of Ukraine, the perpetrator must qualify for the aggregate of the crimes; encroachment on the lives of several defenders and / or representatives of a person other than Article 400 of this Code is subject to qualification under paragraph 9 of part two of Article 115 of this Code, and encroachment on the lives of close relatives of these persons does not require such additional qualification.

Key words: crimes against justice, threat of murder of the defender, attempted murder of the defender, murder of the defender, violence against the defender, destruction of the defender's property.